

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสมบูรณ์ของแฟ้มประวัติครอบครัวและศึกษาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวของบุคลากรสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรสุขภาพ 36 คน ซึ่งประจำหน่วยบริการปฐมภูมิจำนวน 10 แห่งในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มตัวอย่างแฟ้มประวัติครอบครัว จำนวน 500 แฟ้ม ที่จัดทำโดยบุคลากรสุขภาพทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสุขภาพ
2. ข้อมูลความสมบูรณ์ของแฟ้มประวัติครอบครัว
3. ข้อมูลอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแฟ้มประวัติ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสุขภาพ

จากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลในประชากรที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.33 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 36.20 ปี ร้อยละ 66.67 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 25.00 มีตำแหน่งเป็นพนักงานสาธารณสุขและมีประสบการณ์การทำงานในช่วง 16-20 ปี ร้อยละ 63.89 มีประสบการณ์ประชุมหรือสัมมนาเรื่องบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ รองลงมา ร้อยละ 42.67 เป็นเรื่องการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (N=36)

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	21	58.33
ชาย	15	41.67
อายุ ($\bar{x} = 36.20$ ปี, $SD = 7.88$ ปี, $Min - Max = 20-52$ ปี)		
20-25 ปี	2	5.56
26-30 ปี	8	22.22
31-35 ปี	4	11.11
36-40 ปี	9	25.00
41-45 ปี	7	19.44
46-50 ปี	4	11.11
51-55 ปี	2	5.56
สถานภาพสมรส		
โสด	11	30.55
คู่	24	66.67
หม้าย/หย่า/แยก	1	2.78
ตำแหน่ง		
เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุข	8	22.22
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	9	25.00
นักวิชาการสาธารณสุข	8	22.22
พยาบาลวิชาชีพ	4	11.11
พยาบาลเทคนิค	2	5.56
อื่นๆ	5	13.89

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามประสบการณ์และการประชุม อบรม หรือ สัมมนา

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในงานสาธารณสุข		
1-5 ปี	6	16.67
6-10 ปี	7	19.44
11-15 ปี	5	13.89
16-20 ปี	9	25.00
21-25 ปี	5	13.89
25 ปีขึ้นไป	4	11.11
การประชุมอบรมสัมมนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ	23	63.89
การจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว	15	42.67
การพยาบาลครอบครัว	14	38.89
เวชปฏิบัติครอบครัว	8	22.22

2. ข้อมูลความสมบูรณ์ของแฟ้มประวัติครอบครัว

2.1 ความสมบูรณ์แฟ้มประวัติครอบครัว

ผลการตรวจสอบความสมบูรณ์ของตัวอย่างแฟ้มประวัติครอบครัว จำนวน 500 แฟ้ม พบว่ามีเพียงร้อยละ 9.80 มีความสมบูรณ์ในระดับดีมาก เป็นแฟ้มที่มีคะแนนเต็มร้อยละ 0.40 ตัวอย่างแฟ้มๆ จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 41.60 มีความสมบูรณ์อยู่ในระดับพอใช้ รองลงมา ร้อยละ 15.80 มีความสมบูรณ์ในระดับดีพอใช้

เมื่อพิจารณาความสมบูรณ์ของตัวอย่างแฟ้มๆ ในแต่ละส่วน พบว่า ส่วนที่ 1 *แผนที่บ้าน* ไม่มีการบันทึกเลยถึงร้อยละ 67.00 ส่วนที่ 2 *ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว* มีการ

บันทึกไว้ความสมบูรณ์ระดับดีมากจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 54.80 ส่วนที่ 3 *บันทึกสุขภาพต่างๆ (ครบตามวัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคน)* มีการบันทึกในระดับดีพอใช้จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 36.40 ส่วนที่ 4 *ข้อมูลด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม* มีการบันทึกไว้ในระดับดีมาก จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 41.40 และส่วนที่ 5 *ข้อมูลในแบบประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว* ส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.00 มีการบันทึกข้อมูลไว้ในระดับไม่พอใช้ รายละเอียด ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเพิ่มประวัติครอบครัวจำแนกตามระดับความสมบูรณ์ (n=500)

องค์ประกอบของเพิ่มประวัติครอบครัว	ระดับความสมบูรณ์													
	ดีมาก		ดี		ดีพอใช้		พอใช้		ไม่พอใช้					
	คะแนน100%	คะแนน90-99%	คะแนน70-89%	คะแนน50-69%	คะแนน 10-49%	คะแนน 1-9 %	คะแนน 0%	จำนวน	%	จำนวน	%			
เพิ่มประวัติทั้งเพิ่ม	2	0.40	47	9.40	77	15.40	79	15.80	208	41.60	47	9.40	40	8.00
ส่วนที่1 แผลที่บ้าน	165	33.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	335	67.00
ส่วนที่2 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว	248	49.60	26	5.20	43	8.60	32	6.40	50	10.00	9	1.80	92	18.40
ส่วนที่3 บันทึกสุขภาพต่างๆ(ครบตามวัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคน)	25	5.00	-	-	52	10.40	182	36.40	122	24.40	-	-	119	23.80
ส่วนที่4 ข้อมูลด้านสุขภาพบิดาและอนามัยสิ่งแวดล้อม	201	40.20	6	1.20	32	6.40	4	2.80	70	14.00	-	-	177	35.40
ส่วนที่5 ข้อมูลในแบบประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว	119	23.80	21	4.20	-	-	12	2.40	8	1.60	30	6.00	310	62.00

2.2 ความสมบูรณ์ของรายการในแต่ละส่วนของแฟ้มประวัติครอบครัว

ผลการตรวจสอบการบันทึกแต่ละรายการในแต่ละส่วน ยกเว้นส่วนที่ 1 แผนที่บ้าน ที่ไม่มีรายการชื่อย่อย เป็นดังนี้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว ในส่วนนี้มีจำนวน 13 รายการ พบว่าทุกรายการมีการบันทึกที่ระหว่างร้อยละ 55.20 – 79.00 รายการที่มีการบันทึกไว้มากที่สุด ร้อยละ 79.00 ได้แก่ รหัสประจำตัวประชาชน เลข 13 หลัก รองลงมา ได้แก่ วัน เดือน ปี ร้อยละ 78.80 และที่มีการบันทึกไว้น้อยที่สุด ร้อยละ 55.20 ได้แก่ สถานภาพทางสังคม

ส่วนที่ 3 บันทึกสุขภาพต่างๆ (ครบตามวัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคน) ในส่วนนี้มีจำนวน 9 รายการ ซึ่งมีการบันทึกที่ระหว่างร้อยละ 20.00 – 61.40 รายการที่มีการบันทึกมากที่สุด ได้แก่ สุขภาพของเด็กแรกเกิด- 60 เดือน ร้อยละ 61.40 รองลงมา ได้แก่ สุขภาพมารดา ร้อยละ 60.80 รายการที่มีการบันทึกไว้น้อยที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน ร้อยละ 20.00

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านสุขภาพจิตและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในส่วนนี้มีจำนวน 10 รายการ ซึ่งมีการบันทึกอยู่ในระหว่าง ร้อยละ 49.20 – 51.40 โดยรายการที่มีการบันทึกที่ไว้มากที่สุด ได้แก่ การปลูกสมุนไพรในครอบครัว ร้อยละ 51.40 รองลงมา ได้แก่ การจัดการรับน้ำโสโครก ร้อยละ 51.00 และรายการที่มีการบันทึกไว้น้อยที่สุด ได้แก่ การควบคุมสัตว์นำโรค ร้อยละ 49.20

ส่วนที่ 5 ข้อมูลในแบบประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว ของหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในส่วนนี้มีจำนวน 71 รายการ พบว่ามี การบันทึกอยู่ในระหว่าง ร้อยละ 29.20 – 31.60 รายการที่มีการบันทึกจำนวนมากที่สุดร้อยละ 31.60 ได้แก่ ชื่อ-นามสกุลหัวหน้าครอบครัว รองลงมา ร้อยละ 31.40 ได้แก่ รายการที่ 5.5.56 – 5.5.63 ซึ่งเป็นรายการเฉพาะครอบครัวที่มีหญิงอายุ 40 – 60 ปี และรายการเฉพาะครอบครัว ที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป รายการที่มีการบันทึกน้อยที่สุด ร้อยละ 29.20 มี 3 รายการคือ โรคทางพันธุกรรม สมาชิกที่ปัญญาอ่อนในครอบครัวและการสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัว รายละเอียดตามตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการในส่วนที่ 2 และ 3 (n=500)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว		
2.1 ชื่อ-สกุล	392	78.40
2.2 รหัสประจำตัวประชาชนเลข 13 หลัก	395	79.00
2.3 เพศ	390	78.00
2.4 วัน เดือน ปี เกิด	394	78.80
2.5 สถานภาพสมรส	356	71.20
2.6 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวในครอบครัว	344	68.80
2.7 การศึกษาสูงสุด	352	70.40
2.8 ศาสนา	306	61.20
2.9 อาชีพหลัก	344	68.80
2.10 สิทธิในการรักษาพยาบาล	342	68.40
2.11 โรคประจำตัว	293	58.60
2.12 ความพิการ	283	56.60
2.13 สถานภาพทางสังคม	276	55.20
ส่วนที่ 3 บันทึกสุขภาพต่างๆ (ครบตามวัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคน)		
3.1 บันทึกภาวะการเจ็บป่วย	278	55.60
3.2 บันทึกสุขภาพมารดา	304	60.80
3.3 บันทึกสุขภาพเด็กแรกเกิด-60 เดือน	307	61.40
3.4 บันทึกโรคเรื้อรัง	274	54.80
3.5 บันทึกทันตกรรมเวชปฏิบัติครอบครัว	232	46.40
3.6 ฟังเครื่องญาติ	128	25.60
3.7 แบบสรุบบัญหาสุขภาพที่สำคัญของครอบครัว	121	24.20
3.8 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน	100	20.00
3.9 บันทึกสุขภาพหญิงวัยเจริญพันธุ์คู่	188	37.60

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการในส่วนที่ 4 และ 5 (n=500)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านสุขภาพิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม		
4.1 การจัดหาน้ำดื่มที่สะอาด	247	49.40
4.2 การจัดการเรื่องส้วม	250	50.00
4.3 การกำจัดขยะมูลฝอย	252	50.40
4.4 การกำจัดมูลสัตว์	249	49.80
4.5 ลักษณะที่อยู่อาศัย	250	50.00
4.6 การจัดการรับน้ำโสโครก	255	51.00
4.7 ลักษณะของครัวและอุปกรณ์ในครัว	254	50.80
4.8 การควบคุมสัตว์นำโรค	246	49.20
4.9 การใช้สารไอโอดีนในครอบครัว	247	49.40
4.10 การปลูกสมุนไพรในครอบครัว	257	51.40
ส่วนที่ 5 แบบประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว		
5.1 ชื่อ-นามสกุลหัวหน้าครอบครัว	158	31.60
5.2 ที่อยู่	151	30.20
5.3 ประวัติการเมื่อเจ็บป่วยของครอบครัว	150	30.00
5.4 ผลการประเมินภาวะสุขภาพครอบครัวตามจำนวนสมาชิก	147	29.40
5.5 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพและพฤติกรรม		
(แนวคำถามประวัติการเจ็บป่วยและพฤติกรรม)		
5.5.1 ช่วงปีที่ผ่านมาปัญหาสุขภาพ/ความเจ็บป่วยที่สมาชิกในครอบครัวต้องรักษาเป็นประจำ	150	30.00
5.5.2 โรคทางพันธุกรรม เช่น โรคเบาหวาน โรคเลือด เป็นต้น	146	29.20
5.5.3 การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุของสมาชิกในช่วงปีที่ผ่านมา	147	29.40
5.5.4 ความพิการของสมาชิกในครอบครัวนี้	145	29.00
5.5.5 สมาชิกที่ปัญญาอ่อนในครอบครัว	146	29.20

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการใน ส่วนที่ 4 และ 5 (n=500)
(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5.5.6 การสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัว	146	29.20
5.5.7 การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของสมาชิกในครอบครัว	148	29.60
5.5.8 การติดยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัว	146	29.20
5.5.9 การมีพฤติกรรมเกี่ยวหญิงบริการ/ชายบริการของสมาชิก	149	29.80
5.5.10 สมาชิกที่เป็นโรคจิตประสาทในครอบครัว	149	29.80
5.5.11 ครอบครัวที่มีการออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง	149	29.80
5.5.12 สมาชิกในครอบครัวที่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี	149	29.80
5.5.13 การปฏิบัติตัว เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว	148	29.60
5.5.14 ความต้องการการได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของสมาชิกในครอบครัว	150	30.00
(แนวคำถามพฤติกรรมสุขภาพด้านอาหารและยา)		
5.5.15 การดูแลรักษาอาการ ออ. และวันหมดอายุเมื่อมีการเลือกซื้อสินค้าและอาหารสำเร็จรูป	150	30.00
5.5.16 ครอบครัวนี้มีสมาชิกดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง	150	30.00
5.5.17 ครอบครัวนี้มีสมาชิกรับประทานยาแก้ปวด	151	30.20
5.5.18 ครอบครัวนี้มีสมาชิกรับประทานยาชุดที่ซื้อจากร้านขายยา	151	30.20
(แนวคำถามสัมพันธภาพในครอบครัวและสังคม)		
5.5.19 สมาชิกในครอบครัวนี้ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวเมื่อประสบปัญหา	150	30.00
5.5.20 สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงความรัก ความห่วงใย ใกล้ชิดและตอบสนองต่อความรู้สึกทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว เช่น ความโกรธ ความเศร้า และความรัก เป็นต้น	151	30.21

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการในส่วนที่ 4 และ 5 (n=500)
(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5.5.21 รอบครัวนี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนบ้านในหมู่บ้านหรือชุมชน	154	30.80
5.5.22 เมื่อครอบครัวนี้ต้องการความช่วยเหลือด้านแรงงานเพื่อนบ้านจะให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ไม่คิดค่าแรง (แนวคำถามข้อมูลเกี่ยวกับสุขาภิบาลน้ำและสิ่งแวดล้อม)	154	30.80
5.5.23 ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย	154	30.80
5.5.24 ลักษณะที่อยู่อาศัย	153	30.60
5.5.25 การถ่ายเทอากาศในบ้าน	153	30.60
5.5.26 การจัดบ้านที่ถูกละเลยลักษณะ		
5.5.26.1 ความสะอาดภายในบ้าน	153	30.60
5.5.26.2 ขยะมีภาชนะปิดมิดชิดและมีที่รองรับขยะ	153	30.60
5.5.26.3 มีการเก็บอาหารมิดชิด	153	30.60
5.5.27 น้ำดื่มที่ครอบครัวใช้ดื่ม	154	30.80
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีหญิงวัยเจริญพันธุ์)		
5.5.28 วิธีการคุมกำเนิด (ในหญิงที่แต่งงานแล้ว)	153	30.60
5.5.29 การตรวจมะเร็งปากมดลูก (ในหญิงที่แต่งงานแล้ว)	154	30.80
5.5.30 การตรวจมะเร็งเต้านม (ทั้งในคนโสดและที่แต่งงานแล้ว)	154	30.80
5.5.31 ความต้องการมีบุตร	154	30.80
5.5.32 จำนวนบุตร	154	30.80
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กต่ำกว่า 1 ปี)		
5.5.33 ขณะตั้งครรภ์บุตรคนนี้พ่อแม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่	154	30.80
5.5.34 น้ำหนักแรกเกิด	154	30.80
5.5.35 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและน้ำหนัก (ขณะสำรวจ)	154	30.80
5.5.36 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว	154	30.80
5.5.37 อายุที่มีการเริ่มให้อาหารเสริม	153	30.60
5.5.38 การได้รับภูมิคุ้มโรคกันตามวัย	154	30.80

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการในส่วนที่ 4 และ 5 (n=500)
(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กอายุ 1-6 ปี)		
5.5.39 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและน้ำหนักขณะสำรวจ	154	30.80
5.5.40 การได้รับภูมิคุ้มกันโรคตามวัย	154	30.80
5.5.41 เด็กในครอบครัวมีพัฒนาการตามวัย	154	30.80
5.5.42 ผู้ให้การดูแลเด็กในเวลากลางวัน	155	31.00
5.5.43 จำนวนเด็กที่มีฟัน	155	31.00
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กอายุ 6-12 ปี)		
5.5.44 เด็กที่ได้รับการซึ้งน้ำหนักวัดส่วนสูงปีละ 2 ครั้งครบทุกคน	155	31.00
5.5.45 เด็กที่มีน้ำหนักตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน	155	31.00
5.5.46 การศึกษาของเด็กขณะทำการสำรวจ	155	31.00
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กวัยรุ่นอายุ 13-19 ปี)		
5.5.47 น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน	155	31.00
5.5.48 การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ของเด็ก	155	31.00
5.5.49 การติตสารเสพติดของเด็ก	154	30.80
5.5.50 การมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ดื่มเหล้าที่วัยกลางคืน	155	31.00
หนีเรียน หนีออกจากบ้าน ของเด็ก		
5.5.51 การมี ปัญหาขัดแย้งกับตนในครอบครัวและเพื่อนของเด็ก	155	31.00
(แนวคำถามทุกคนในครอบครัวที่มีอายุ 20-60 ปี)		
5.5.52 การมีงานทำ	155	31.00
5.5.53 ลักษณะงานที่ทำเกี่ยวข้องกับสารเคมี	155	31.00
5.5.54 การติตสารเสพติด	155	31.00
5.5.55 การได้รับข่าวสารและคำแนะนำเกี่ยวกับโรคเอดส์	155	31.00
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีหญิงอายุ 40-49 ปี)		
5.5.56 การมีประจำเดือน	157	31.40

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแฟ้มที่มีการบันทึกจำแนกตามรายการในส่วนที่ 4 และ 5 (n=500)
(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
(แนวคำถามเฉพาะครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป)		
5.5.57 ผู้ดูแลผู้สูงอายุอาศัยในปัจจุบัน	157	31.40
5.5.58 โรคประจำตัวและการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ	157	31.40
5.5.59 ความสามารถเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ	157	31.40
5.5.60 สวัสดิการเมื่อเจ็บป่วย	157	31.40
5.5.61 รายได้	157	31.40
5.5.62 การมีชมรมผู้สูงอายุและการเป็นสมาชิกของผู้สูงอายุ	157	31.40
5.5.63 ปัญหาโดยรวมของครอบครัว	155	31.00

3. ข้อมูลอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแฟ้มประวัติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามโดยประชากรบุคลากรสุขภาพที่ศึกษาพบว่า อุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวที่ถูกระบุจำนวนมากที่สุดร้อยละ 91.67 คือบุคลากรไม่พอเพียง รองลงมา ร้อยละ 38.89 ระบุว่าบุคลากรขาดความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวและเวลาในการดำเนินการมีน้อย และร้อยละ 36.11 เห็นว่างบประมาณไม่เพียงพอ อุปสรรคที่มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวนน้อยที่สุด คือ การจัดสรรงบประมาณไม่เป็นธรรม ร้อยละ 13.89 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว
(N=36)*

อุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ด้านบุคลากร		
บุคลากรไม่พอเพียง	33	91.67
บุคลากรขาดความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว	14	38.90
บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ	8	22.22
ด้านเงินหรืองบประมาณ		
งบประมาณไม่พอเพียง	13	36.11
การจัดสรรงบประมาณไม่เป็นธรรม	5	27.78
ด้านวัสดุและอุปกรณ์		
วัสดุและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแฟ้มไม่เพียงพอ	10	27.78
ด้านการบริหารจัดการ		
การประสานงานของระดับอำเภอยังไม่มีประสิทธิภาพ	12	33.33
ไม่มีการมอบหมายหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ	7	19.44
เวลาในการดำเนินการมีน้อย	14	38.89
อื่นๆ	8	12.22

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการตอบแบบสอบถาม ของประชากร บุคลากรสุขภาพ ของหน่วยบริการปฐมภูมิที่ศึกษาจำนวน 36 คน พบว่ามีผู้ให้ข้อเสนอแนะเพียง 7 คน โดยมีข้อเสนอแนะทั้งหมด จำนวน 11 ข้อ เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว ในทุกด้านยกเว้นด้านวัสดุ อุปกรณ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ลิขสิทธิ์ในผลงานวิจัยสงวนลิขสิทธิ์โดย
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 จำนวนข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว
(N=36 คน)

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว	จำนวน(คน)
ด้านบุคลากร	
ความพอเพียงของบุคลากร	2
จัดอบรม ประชุมฟื้นฟูเป็นระยะๆ	1
งบประมาณ	
การบริหารสวัสดิการเงินค่าตอบแทน	2
วัสดุอุปกรณ์	
-	
การบริหารจัดการ	
มีการติดตามงานแผนและนิเทศงานเป็นระยะๆ	1
วางแผนการ ทำงานหรือแก้ไขปัญหา	2
มีการนำทักษะด้าน computer มาใช้ในการเก็บข้อมูล	1
การกำหนดรูปแบบการจัดทำแฟ้มและการนำไปใช้ให้เหมือนกัน	1
ให้เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยช่วยรับผิดชอบ	1

อภิปรายผลการศึกษา

1. ความสมบูรณ์ของประวัติครอบครัวของหน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอศรีเทพ จังหวัด

เพชรบูรณ์

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า แฟ้มประวัติครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ระดับดีมากมีเพียงร้อยละ 9.80 เป็นแฟ้มที่มีความสมบูรณ์เต็มร้อยละเพียง 2 แฟ้ม (0.40%) ร้อยละ 41.60 มีความสมบูรณ์อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 17.40 มีความสมบูรณ์ในระดับไม่พอใช้ โดยแฟ้มในกลุ่มระดับไม่พอใช้นี้ พบว่ามีแฟ้มที่ไม่มีการบันทึกเลย มีจำนวนถึง 40 แฟ้ม (0.80%) แสดงว่าบุคลากรสุขภาพที่ศึกษาได้มีการดำเนินการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่

ตอนกลาง (94.44% อยู่ในวัย 26 ปีขึ้นไป) ซึ่งผู้ที่อยู่ในวัยนี้จะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน (Benner, 1984) และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ซึ่งตามแนวคิดของเบ็นเนอร์ (Benner, 1984) พยาบาลวิชาชีพที่อายุการปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป จัดว่าเป็นพยาบาลที่มีประสบการณ์ (experienced nurse) ซึ่งมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาและกระบวนการทำงานต่างๆ แต่เนื่องจากมีเพียง ร้อยละ 42.67 เคยได้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแฟ้มครอบครัว จึงอาจเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการจัดทำแฟ้มให้ได้สมบูรณ์ตามที่ควรเป็น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการจัดทำแฟ้มที่ประชากรบุคลากรสุขภาพพระบรูไ้คือ ขาดความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแฟ้ม

นอกจากนี้ระบบการมอบหมายงาน ตลอดจนโครงสร้างของหน่วยบริการปฐมภูมิ อาจมีส่วนทำให้บุคลากรสุขภาพซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษาไม่สามารถจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวให้สมบูรณ์ได้ เนื่องจากหน่วยปฐมภูมิหนึ่งๆ ซึ่งมีบุคลากรจำนวน 1 คน ต้องรับผิดชอบประชาชนถึง 460 ครอบครัว โดยเฉพาะในเขตอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ประชากรที่รับผิดชอบบางพื้นที่อยู่กับแบบกระจายตัวตามที่ดินของตนเอง ทำให้การเดินทางเพื่อเยี่ยมครอบครัวในความรับผิดชอบต้องใช้เวลามากขึ้น มีรายงานว่า การดำเนินการดังกล่าวต้องใช้เวลามาก ในแต่ละวันจะสามารถจัดทำได้เพียง 3-4 หลังคาเรือนเท่านั้น (พงษ์พิสุทธิ์ จงอุดมสุข และคณะ, 2546) ประกอบกับมีภาระที่มอบหมายเร่งด่วนที่จะต้องนำเสนอผู้บริหารของจังหวัด มีการประชุมทั้งที่อำเภอศรีเทพ และจังหวัดเพชรบูรณ์บ่อย และภาระการตรวจรักษาโรคที่หน่วยบริการปฐมภูมิในแต่ละวันมาก กล่าวคือ มีผู้ที่มารับบริการตรวจรักษาโรคเฉลี่ย จำนวน 80 ราย ต่อวัน (สรุปผลการดำเนินงาน คป.สอ.ศรีเทพ, 2547) บุคลากรที่มีอยู่จึงไม่สามารถดำเนินการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวได้เต็มที่ ดังที่มีการระบุอุปสรรคหนึ่งของการจัดทำแฟ้มฯคือบุคลากรไม่พอเพียง และเวลาดำเนินการมีน้อย

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอศรีเทพฯ ยังจะต้องปรับปรุงกระบวนการการบันทึกแฟ้มประวัติครอบครัวให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งแฟ้มประวัติครอบครัวที่สมบูรณ์มีข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวครบทุกส่วน สามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์เป็นภาพรวมบ่งชี้สภาวะสุขภาพครอบครัว และรวมเป็นภาพของชุมชนที่รับผิดชอบได้ (อุทัยวรรณ สุกีมานิล, 2548) รวมทั้งเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งของมาตรฐานการบริการปฐมภูมิของสำนักพัฒนาเครือข่ายบริการสุขภาพ (2545) และกองการพยาบาล (2544) ก็คาดหวัง ให้มีแฟ้มประวัติครอบครัว

ที่มีการบันทึกไว้มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือเหมาะกับการใช้งาน และทันสมัยเสมอ (ศิริพร ขัมภลจิต, 2539; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2543)

เมื่อแยกวิเคราะห์ตามส่วนของแฟ้มประวัติครอบครัว พบว่า ส่วนที่มีการบันทึกไว้มากที่สุด ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 54.80) และจากการวิเคราะห์ตามรายการย่อย พบว่า รหัสบัตรประชาชนจะมีการบันทึกไว้มากที่สุด (ร้อยละ 79.00) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้อมูลส่วนนี้เกี่ยวข้องกับงบประมาณที่หน่วยบริการปฐมภูมิจะได้รับ ตามระเบียบจะมีการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายตามรายหัวของประชากรที่ลงทะเบียน โดยให้ใช้รหัสเลขบัตรประชาชน 13 หลัก เป็นหลักฐานยืนยัน (สรุปผลการดำเนินงาน คป.สอ.ศรีเทพ, 2546: สรุปผลการดำเนินงาน คป.สอ.ศรีเทพ, 2547) ดังนั้นในแต่ละหน่วยบริการมีข้อมูลส่วนนี้อยู่แล้วจึงสามารถนำข้อมูลมาบันทึกในแฟ้มประวัติครอบครัวได้เลยโดยไม่ต้องออกไปเยี่ยมบ้าน ผลการวิเคราะห์ส่วนอื่นของแฟ้มประวัติครอบครัวก็เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่สามารถรวบรวมและบันทึกในแฟ้มประวัติครอบครัวเป็นข้อมูลที่ต้องรวบรวมและบันทึกจากจุดบริการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการบันทึกสุขภาพต่างๆ (ครบตามวัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคน) รายการที่มีการบันทึกไว้มากที่สุดได้แก่ บันทึกสุขภาพเด็กแรกเกิดถึง 60 เดือน (ร้อยละ 61.40) รองลงมา ได้แก่ บันทึกสุขภาพมารดา (ร้อยละ 60.80) บันทึกสภาวะการเจ็บป่วยและบันทึกโรคเรื้อรัง (ร้อยละ 55.60 และ 54.80 ตามลำดับ) รายการเหล่านี้สามารถบันทึกได้เมื่อประชาชนมาใช้บริการที่สถานบริการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพการปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ยังเน้นในการบริการเชิงรับในสถานบริการมากกว่าเชิงรุกออกไปพบประชาชนตามบ้าน สถานการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับรายงานการประเมินผลการดำเนินงานในศูนย์สุขภาพชุมชนของจังหวัดสระบุรีของ รวีวรรณ ศิริสมบูรณ์ ถนอมวงษ์ วงษ์สถิต และศิริวรรณ ทิพย์รังสฤษฎ์ (2545) ที่พบว่าการจัดบริการส่วนใหญ่ยังเป็นให้บริการเชิงรับ ซึ่งการจัดบริการแบบเชิงรับนี้เป็นการให้บริการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนในการได้รับการรักษา การที่ต้องจัดบริการในเชิงรับในปริมาณที่มากทำให้หน่วยบริการปฐมภูมิจำลองปฏิบัติงานในเชิงรุกในงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของชินตา วิชชาวุธ (2544) ที่พบว่า การเยี่ยมประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีเวลาน้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนด การประชุมชี้แจงในที่ประชุมองค์กรท้องถิ่น และการทำประชาคมยังมีน้อย การให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนระดับบุคคลและครอบครัว ในการดูแลสุขภาพพื้นฐานและการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยด้วยปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย มีการปฏิบัติน้อย จากการที่หน่วยบริการปฐมภูมิปฏิบัติงานในเชิงรุกน้อยเช่นนี้ โอกาสที่จะออกไปเยี่ยมตามครอบครัวเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวมีน้อย จึงเป็นเหตุที่ทำให้มีการบันทึกข้อมูลใน ส่วนข้อมูลในแบบประเมินภาวะสุขภาพครอบครัวน้อยไปด้วย ทั้งนี้ในการรวบรวมข้อมูลในแฟ้มประวัติครอบครัวในครั้งแรก เจ้าหน้าที่จะต้องออกไปสำรวจในพื้นที่จริง

แต่ด้วยมีอุปสรรคมีข้อจำกัดในด้านเวลา และมีจำนวนบุคลากรน้อย รวมทั้งมีการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ในเชิงรับ จึงทำให้เพิ่มประวัติครอบครัวของหน่วยบริการปฐมภูมิที่ศึกษาไม่มีความสมบูรณ์ตามที่ควรจะเป็นได้

2. อุปสรรคของการจัดทำเพิ่มประวัติครอบครัวของบุคลากรสุขภาพหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภอศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์และข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคนั้น

ผลการศึกษาพบว่าประชากรที่ศึกษา ระบุว่าอุปสรรคในการจัดทำเพิ่มประวัติครอบครัวเป็นอุปสรรคด้านบุคลากรเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการที่มีบุคลากรไม่พอเพียง (ร้อยละ 91.67) ภาวะเช่นนี้เป็นการตอกย้ำให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดอัตรากำลังบุคลากรประจำหน่วยบริการปฐมภูมิให้เร่งดำเนินการปรับปรุงกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่มีอยู่ ในขณะที่ศึกษาในหน่วยบริการปฐมภูมิแต่ละแห่ง มีจำนวนบุคลากรสุขภาพเฉลี่ย 2.3 คนต่อแห่งและรับผิดชอบประชากร 460 ครอบครัวต่อหน่วย มีจำนวนประชากรที่รับผิดชอบ 3,325 คนต่อบุคลากรสุขภาพ 1 คน (สรุปผลการดำเนินงาน คปสอ.ศรีเทพ, 2546) ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานของกองการพยาบาล (2544) ที่กำหนดให้มีหน่วยบริการ 1 แห่งรับผิดชอบ 300 ครอบครัว และมาตรฐานกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2546) ที่กำหนดให้บุคลากรสุขภาพ 1 คนรับผิดชอบประชากร 1,250 คน

สถานการณ์ความขาดแคลนบุคลากรสุขภาพที่ให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอศรีเทพสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพงษ์ ทองสกุล (2545) ที่ศึกษาบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิของสถานีอนามัยจังหวัดพังงา ซึ่งพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการจัดบริการปฐมภูมิได้แก่สัดส่วนของบุคลากรต่อประชากรที่สูงกว่ามาตรฐาน และสอดคล้องกับสุพัตรา ศรีวิเศษชากร (2549) ที่รวบรวมข้อมูลจากการตรวจราชการ พบว่าหน่วยบริการปฐมภูมิร้อยละ 70 มีจำนวนบุคลากรต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน สถานการณ์ขาดแคลนบุคลากรซึ่งส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานไม่ได้คุณภาพ กรณีสถานการณ์ภาวะขาดแคลนบุคลากรสุขภาพในการศึกษาครั้งนี้ร่วมกับการศึกษาของ ศิริพงษ์ ทองสกุล (2545) สนับสนุนความคิดเห็นของนักวิชาการในด้านการบริหารที่ว่า การที่จะทำงานให้มีคุณภาพที่ดีได้ต้องมีบุคลากรที่เพียงพอ (นิตยา ศรีญาณลักษณ์, 2545)

อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือ การที่บุคลากรขาดความเข้าใจในเรื่องการจัดทำเพิ่มประวัติครอบครัว (ร้อยละ 38.89) อธิบายได้ว่า อาจเป็นเพราะแต่เดิมไม่มีการรวบรวมข้อมูลและบันทึกในเพิ่มประวัติครอบครัว เมื่อเริ่มนำมาใช้ทำให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติงานเกิดความสับสน ไม่เข้าใจและไม่สามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างงานเดิมได้ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดการบริหารงานบุคคลที่ว่าความสำเร็จของกิจการงานใดๆจะสำเร็จได้ถ้าบุคลากรเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานนั้น (Peter, Drucker, 1983 อ้างใน นิตยา ศรีญาณลักษณ์, 2545)

บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ จัดว่าเป็นอุปสรรคอีกหนึ่งประการที่ประชากรที่ศึกษาระบุ (ร้อยละ 22.22) ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ขงยุทธ พงษ์สุภาพ (2542) ที่พบว่า ขาดการผสมผสานงานบริการเข้ากับระบบงานประจำที่ตั้งอยู่เดิม ไม่มีการมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทำให้บุคลากรสุขภาพเดิมคิดว่าไม่ใช่งานของตนเอง บุคลากรสุขภาพมีทัศนคติลบต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานที่เปลี่ยนจากสถานีนามัย มาเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิและมีพยาบาลวิชาชีพไปประจำในแต่ละแห่ง ทำให้ระบบงานเปลี่ยนไป และบุคลากรสุขภาพเดิมเองมีความรู้สึกที่ว่าตัวเองถูกลดบทบาทลง ถูกก้าวร้าวงานของตนเองและถูกตรวจสอบตลอดเวลา เกิดการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะออกไปสำรวจและจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวให้สมบูรณ์ได้

เวลาในการดำเนินการมีน้อย (ร้อยละ 38.89) การประสานงานของระดับอำเภอยังไม่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 33.33) และไม่มีการมอบหมายหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ (ร้อยละ 19.44) จัดว่าเป็นอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการที่มีผลต่อการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัว ผลการศึกษานี้คล้ายคลึงกับการศึกษาของพรทิพย์ รัตนวิชัย (2545) ที่ศึกษาในบุคลากร ในศูนย์สุขภาพชุมชน โรงพยาบาลพิศตรและพบว่าบุคลากรที่ศึกษามีข้อเสนอแนะให้มีการมอบหมายหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิให้ชัดเจน และการศึกษาของชินดา วิชชาวุธ (2544) ที่พบว่า การปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิต่างกันแตกต่างกันในเชิงรุก โดยในด้านการส่งเสริมสุขภาพพบว่าการเยี่ยมชมประชากรกลุ่มเป้าหมายมีระยเวลาน้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนดการประชุมชี้แจงในการประชุมองค์กรท้องถิ่นและการทำประชาคมยังมีน้อย การให้ความรู้แก่ประชาชนระดับบุคคล และครอบครัวในการดูแลสุขภาพพื้นฐาน และการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย ด้วยปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยมีการปฏิบัติน้อย ทำให้การจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวที่เป็นการทำงานเชิงรุกไม่สมบูรณ์

อุปสรรคด้านการเงินและงบประมาณที่ประชากรที่ศึกษาระบุ ซึ่งได้แก่ ความไม่พอเพียงด้านการเงินและงบประมาณ (ร้อยละ 36.11) และการจัดสรรงบประมาณไม่เป็นธรรม (ร้อยละ 13.89) จัดว่าเป็นอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบบริการสุขภาพตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ระบบการเงินและการคลังเปลี่ยนไปจากเดิม โดยให้มีการจัดแยกงบประมาณไว้ชัดเจนว่าบใดใช้เพื่อการรักษาหรือส่งเสริมสุขภาพ เพื่อป้องกันการใช้งบประมาณเพื่อการรักษาพยาบาลมากกว่า และอาจขาดการประสานงานกันในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านของระบบการเงินการงบประมาณ พงษ์พิศุทธิ์ จงอุดมสุข และคณะ (2546) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการปฏิบัติงานโดยโรงพยาบาล ทุกระดับทั้งในระดับสาธารณสุขอำเภอและสถานีนามัย ต้องทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิด และงบประมาณทั้งหมดของการจัดระบบบริการสุขภาพต้องบริหารผ่านโรงพยาบาล ส่วนระบบงานอื่นสายการบังคับบัญชาเหมือนเดิม ดังนั้น

จึงเป็นไปได้ว่า ประชากรที่ศึกษาส่วนหนึ่งมองเห็นความไม่เป็นธรรมในการบริหารงบประมาณ และอาจทำให้ขาดแรงจูงใจในการดำเนินการเชิงรุก อันมีผลทำให้ประชากรที่ศึกษาไม่สามารถจัดทำแผนประวัติครอบครัวให้มีความสมบูรณ์ได้ นอกจากนี้การที่มีงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ยังอาจมีผลทำให้ผู้บริหารไม่สามารถจัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดทำแผนประวัติได้เพียงพอ จึงเป็นเหตุให้ประชากรที่ศึกษาส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 27.78) ระบุว่ามิทรัพยากรที่ไม่พอเพียง ซึ่งในส่วนของทรัพยากรนี้ หมายถึงทรัพยากรที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนประวัติครอบครัว เช่น ปกแฟ้ม เอกสารที่ใช้บันทึก ไม่เพียงพอ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลที่จะออกไปจัดทำแผนประวัติครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแผนประวัติครอบครัว

ประชากรที่ศึกษาจำนวน 7 ราย ได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแผนประวัติครอบครัวปฐมภูมิ จำนวนทั้งหมด 11 ข้อ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคในการจัดทำแผนประวัติครอบครัว ที่ถูกระบุไว้มากที่สุด (2 ข้อ) คือ ความพอเพียงของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับอุปสรรคถูกระบุไว้คือมีบุคลากรไม่พอเพียง และมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดการอบรม ประชุม ฟื้นฟูเป็นระยะๆ (1 ข้อ) ข้อเสนอแนะเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการจัดการด้านบุคลากร ซึ่ง สำเร็จ แห่งกระโทก และ รุจิรา มังคละศิริ (2545) ได้กล่าวว่า การจัดกำลังบุคลากรในหน่วยบริการปฐมภูมิ จะต้องมีการวางแผนที่จะพัฒนาบุคลากร อาจโดยวิธีเคลื่อนย้ายมาจากสถานที่ที่มีจำนวนบุคลากรมากกว่า โดยย้ายคนไปทำงานเต็มเวลา จัดตารางให้ไปปฏิบัติงานบางเวลา ในที่ที่มีบุคลากรเดิมอยู่ ประจำ เพื่อความต่อเนื่องหรือให้ไปช่วยเป็นครั้งคราว รวมทั้งการจ้างงานผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ นอกจากนี้หน่วยบริการปฐมภูมิควรมีการส่งบุคลากรไปศึกษาต่อเพิ่มเติมรวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเดิมให้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษารังนี้ยังสอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจในบทบาทหน้าที่เพื่อเตรียมตัวสำหรับระบบการทำงานแบบใหม่ที่เปลี่ยนจากแบบเชิงรับมาเป็นเชิงรุกให้มากขึ้น (นิตยา ศรีญาณลักษณ์, 2545)

การบริหารสวัสดิการค่าตอบแทนให้กับบุคลากรสุขภาพที่ออกปฏิบัติงานเป็นข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งที่ประชากรที่ศึกษา ระบุ (2 ข้อ) ข้อเสนอแนะนี้สนับสนุนแนวคิดของ เฟรดเดอริค เฮอร์ชเบิร์ก (Frederick Herzberg อ้างใน นิตยา ศรีญาณลักษณ์, 2545) ที่กล่าวว่า ค่าจ้างค่าตอบแทน เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจอย่างหนึ่งและทำให้ปฏิบัติงานได้ผลดี ช่วยเพิ่มความใส่ใจในการปฏิบัติงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ให้มีการวางแผนการทำงานหรือแก้ไขปัญหา (2 ข้อ) การวางแผนงานตามแผน การนำทักษะด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูล การกำหนด

รูปแบบการจัดทำแฟ้มและการนำไปใช้ให้เหมือนกัน และการให้เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยร่วมรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าประชากรที่ศึกษาตระหนักถึงหลักการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายมาช่วยในการดำเนินการ แต่เนื่องจากบุคลากรสุขภาพในแต่ละหน่วยบริการปฐมภูมิมีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นการวางแผนในการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะการวางแผนการทำงานแบบค่อยเป็นค่อยไปตามข้อเสนอแนะของพงษ์พิสุทธิจงอุดมสุข และคณะ (2546) ที่กล่าวว่า แต่ละวันจะสามารถจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวได้ 3-4 หลังคาเรือน ในเวลาไม่นานจะสามารถจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวได้ครบ และบันทึกแฟ้มประวัติครอบครัวในความรับผิดชอบได้สมบูรณ์เป็นปัจจุบันเสมอ

ผลการศึกษานี้ พบว่าการจัดทำแฟ้มประวัติครอบครัวยังไม่สมบูรณ์ตามที่ควรจะเป็น โดยอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคที่พบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการในด้านฐานข้อมูลเพื่อการดำเนินการบริการด้านสุขภาพในเชิงรุกของหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอศรีเทพยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการหน่วยบริการปฐมภูมิในอำเภอศรีเทพทุกระดับควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved